

JULIUS TEUTSCH - COLECȚIONAR DE HARTĂ VECHE

În lumea contemporană, cartografia (deci știința care se ocupă cu cercetarea interdisciplinară a hărților vechi - obiecte de mare valoare artistică, istorică și documentară) a avut un avânt considerabil. Există în Europa, Asia și America adevărate școli de istorie a cartografiei în care își desfășoară activitatea în egală măsură istorici, geografi și cartografi, care își măsoară forțele în cadrul unor reuniri de mare prestigiu¹.

În plan paralel, pe plan mondial există numeroși colecționari de hartă veche², există târguri, anticariate și reviste editate la un înalt nivel științific³.

Se pune întrebarea firească: de ce atâta interes pentru acest domeniu mai puțin însemnat la prima vedere? Răspunsul este simplu: pe lângă satisfacerea gustului estetic, harta veche poate deveni la un moment dat un important izvor istoric; poate oferi o bogăție de informații acolo unde documentul lipsește. Fără declarații ostentative, harta veche poate sluji ca argument al teritorialității; căci mulți sunt aceia care demonstrează pe baza lor că un teritoriu le-a aparținut cândva (Slovenia, Finlanda, Polonia, Estonia), ca să oferim doar câteva exemple⁴.

Tocmai în aceasta rezidă meritul lui Julius Teutsch, care a avut marea inspirație de a colecționa un impresionant număr de hărți vechi și de a le dona Muzeului Săsesc al Țării Bârsei. Din fericire, mare parte sau în totalitate, această valoroasă colecție se găsește azi în patrimoniul Muzeului de Istorie Brașov; prin comparație, credem că suntem deținătorii (între muzeele din țara noastră) unui din cele mai valoroase fonduri de hartă din secolele XVI-XVIII⁵.

Colecția noastră se completează în mod fericit cu exemplarele aparținând unui alt colecționar de marcă; este vorba de D.Z. Furnică, care la rândul lui le-a donat Muzeului "Astra", ajungând în final tot în patrimoniul nostru⁶.

Printr-o muncă migăloasă, extinsă pe o durată mai mare de un deceniu, am reușit să "radiografiem" colecția de hartă existentă și să o

valorificăm într-un catalog de colecție, singurul din țară existent până la această oră⁷.

Dintr-un număr de aproximativ 150 de exemplare (disparate sau atlase fragmentare) peste 70 de bucăți aparțin lui Julius Teutsch.

Între cele mai valoroase hărți și stampe, colecționate cu grijă și pasiune de această personalitate de excepție (interesant că achizițiile nu s-au făcut la întâmplare "după ochi", ci în mod conștient) se numără: hărți aparținând școlii olandeze, franceze și germane, fragmente din celebra Mappa de la Transilvania⁸ și hărți manuscris care descriu parțial sau în totalitate Țara Bârsei.

Tot de la Julius Teutsch ne-au rămas două foarte frumoase stampe: una reprezintă Viena sfârșitului de veac XVIII și cealaltă Varșovia anului 1772.

De câte ori, pe spatele vreunei hărți aflate în studiu apare de acum familiara semnătură în creion "J. Teutsch" nu ne putem reprimă admirația de a fi existat înaintași ai muzeografiei brașovene care au avut o viziune culturală atât de deosebită.

Note:

1. O asemenea reuniune este Congresul internațional de istorie a cartografiei, ajuns la cea de a XVI-a ediție, desfășurată în anul 1995 la Viena.

2. Această categorie cu totul specială care cuprinde atât cercetători cât și oameni de diferite profesii, animați de aceeași pasiune, își desfășoară activitatea în cadrul Societății internaționale a colecționarilor de hartă veche (IMCoS), cu sediul la Londra.

3. Cea mai recentă apariție este revista intitulată MERCATOR'S WORLD.

4. Sub auspiciile Academiei din Slovenia a fost editat de curând un catalog de hartă veche intitulat Josephinische Landesaufnahme (1763-1787), pentru a se demonstra pe baza hărților vechi, întinderea teritoriului sloven în secolul al XVIII-lea.

5. Ne referim numai la hărțile considerate "vechi", fără a mai pune la socoteală atlasele, hărțile și planurile din secolul XIX și XX.

6. D.Z. Furnică a fost preocupat îndeosebi de colecționarea unor hărți cuprinzând spațiul dunărean.

7. Catalogul menționat a apărut în două numere consecutive, XIV și XV-XIX, ale anuarului Cumidava, editat de Muzeul de Istorie din Brașov.

8. Giovanni Morando Visconti, inginer militar austriac de origine italiană, întocmește în anul 1699 cea mai exactă și mai amănunțită hartă a Transilvaniei.

9. Stampa dedicată Varșoviei, executată de celebrul cartograf și gravor italian Rizzi Zannoni, reproduce pe margini fațadele unor palate și biserici ale acestui oraș. În momentul reconstruirii Varșoviei după cel de-al II-lea război mondial, au fost întreprinse eforturi deosebite pentru găsirea de imagini vechi. Iată cum o hartă sau o stampă pot câștiga la un moment dat statutul de document.

Măriuca Radu